

Van Burgemeester en Wethouders

Datum 1 oktober 2019

Aan Gemeenteraad

Portefeuille-
houder(s) Stegeman, Kraanen, Bolsius, Koser Kaya

Titel

Programma '75 jaar Vrijheid' en een aanvullend cultureel 'Jongerenfestival'

Kennisnemen van

- a) Het projectplan van '75 jaar Vrijheid' in Amersfoort. Middels deze raadsinformatiebrief informeren we u over de voorgenomen activiteiten in het kader van 75 jaar bevrijding en de financiële dekking vanuit de gemeente Amersfoort.
- b) Daarnaast informeren wij u over een aanvullend cultureel 'Jongerenfestival'.

Aanleiding

In heel Nederland wordt eind 2019 en in 2020 volop aandacht besteed aan de bevrijding 75 jaar geleden. Op 31 augustus jl. is het jubileumjaar officieel ingeluid door Z.M. Koning Willem Alexander. Ook Amersfoort, Hoogland en Hooglanderveen - resp. officieel bevrijd op 7 mei, 5 mei en 23 april - zijn de komende maanden het toneel van een uitgebreid programma. In samenwerking met vele culturele, maatschappelijke en erfgoedorganisaties staan we stil bij de historische gebeurtenissen en vieren we de vrijheid. De vrijheid waarin Amersfoorters samen kunnen bouwen aan hun stad, nu en in de toekomst.

Aanvullend hierop hebben wij de wenselijkheid voor een jaarlijks bevrijdingsfestival specifiek gericht op jongeren onderzocht, zoals omschreven in het coalitieakkoord 2018-2022. Daarbij zijn ook de wensen en mogelijkheden rondom koningsnacht betrokken. Hiertoe zijn met diverse partijen in de stad en intern gesprekken gevoerd.

Kernboodschap / Doelen Amersfoort 75 jaar Vrijheid

Het college en de raad hebben op 16 juli 2019 de wens uitgesproken in Amersfoort te komen tot een waardige en respectvolle herdenking en viering van 75 jaar bevrijding. Het organiseren van 75 jaar Vrijheid, inclusief het begeleiden van het voor- en na-traject heeft voor de gemeente Amersfoort de volgende doelen: Herdenken, Vieren, Verbinding en Samenwerken. Daarbij hebben we aandacht voor de diversiteit in onze stad. Bovendien sluit het programma aan bij de doelen van het Nationaal Comité 4/5 mei.

- Herdenken
De Tweede Wereldoorlog heeft grote gevolgen gehad voor de inwoners van Amersfoort. Vele stadsbewoners verloren hun leven. Meer dan 350 Joodse stadsgenoten werden vermoord in de vernietigingskampen in nazi-Duitsland. Ruim 70 verzetsmensen verloren bij hun moedige werk hun leven. In Kamp Amersfoort verbleven 37.000 geregistreerde gevangenen en 13.000 ongeregistreerde gevangenen.
Het is van belang de historische momenten te herdenken en feiten en gebeurtenissen te blijven vertellen. Een voorbeeld hiervan is dat bijna niemand weet dat Amersfoort eigenlijk pas op 7 mei is bevrijd. We willen historische en actuele verhalen ophalen en brengen.

- Vieren
Het is belangrijk de vrijheid waarin we leven te benoemen en te vieren. Vrijheid is niet vanzelfsprekend, is nog steeds kwetsbaar en vraagt inzet van iedereen. Gesprekken over wat vrijheid voor een ieder betekent (welke leeftijd of achtergrond je ook hebt) willen we aanmoedigen.
- Verbinding
75 jaar Vrijheid raakt heel veel mensen, zowel ooggetuigen als nabestaanden, jong en oud, oud- en nieuwkomer. Alle activiteiten die in voorbereiding zijn versterken de samenwerking en verbondenheid met de stad bij inwoners, veteranen, bedrijven, organisaties en netwerken in de stad. We willen diverse partijen en initiatieven met elkaar verbinden.
- Samenwerken
Met partners uit stad, wijk en dorpen wordt samengewerkt aan een programma. Met deze samenwerking willen we nieuwe initiatieven stimuleren en kunnen nieuwe tradities ontstaan. Nieuwe vormen van herdenken en vieren die passen in de tijd en bij een nieuwe generatie. Voor zover regiogemeenten in dit project willen samenwerken wordt dit omarmd. De historische verenigingen uit de regio worden uitgenodigd voor een startbijeenkomst. Op deze bijeenkomst worden aanwezigen geïnformeerd over het programma, het communicatieplan en de mogelijkheid tot het aanvragen van aanvullende financiële bijdragen. De bijeenkomst is ook met name bedoeld voor vertegenwoordigers van organisaties om elkaar te ontmoeten, verbindingen te leggen en eventueel samenwerkingen aan te gaan.

Doelgroepen 75 jaar Vrijheid

Bij alle activiteiten staan de volgende doelgroepen centraal:

- alle inwoners van Amersfoort, Hoogland en Hooglanderveen, een breed publiek;
- specifiek aandacht voor jongeren.

Consequenties / Programma 75 jaar Vrijheid

In het Amersfoortse programma is rekening gehouden met:

- het herdenken van de oorlogsslachtoffers op en rond 4 mei;
- het optekenen van persoonlijke verhalen van ooggetuigen van WOII en van huidige inwoners van de stad. De persoonlijke verhalen worden in historisch perspectief geplaatst. Het vergroten van de kennis van de situatie tijdens WOII en de invloed in onze huidige tijd;
- het gezamenlijk vieren van de vrijheid, zoals gezamenlijke maaltijden, theatrale voorstellingen en het delen van verhalen (historisch en hedendaags);
- het gezamenlijk reflecteren op vrijheid. Wat betekent dit voor een ieder en hoe behouden we deze vrijheid. Het doorgeven van de verhalen en het belang van verdraagzaamheid en respect.

Activiteiten in en door de stad

Na een eerste inventarisatie bij culturele, maatschappelijke en erfgoedinstellingen in Amersfoort blijkt dat er al tientallen activiteiten op stapel staan. Grote- en kleine, basisinstellingen, vrijwilligerscomités; veel organisaties hebben het voornemen iets te organiseren in 2019/2020. De vorm en de inhoud van de activiteiten lopen ver uit een, van fototentoonstellingen tot bevrijdingsconcerten en van kunstexposities tot stadsrondleidingen.

De gemeente wil de bestaande energie omarmen en onderlinge verbindingen leggen.

Daarnaast zal zij een rol spelen in de communicatie van de diverse activiteiten.

Organisaties kunnen een kleine aanvullende financiële bijdrage vragen voor het organiseren van een activiteit. (Zie voor meer informatie de financiële paragraaf.)

Stadsbrede projecten

Overkoepelend aan alle activiteiten door de stad zal een viertal stadsbrede projecten vanuit de stuurgroep worden geïnitieerd, met als doel zoveel mogelijk inwoners van Amersfoort en omstreken te bereiken:

1. In april zal een bevrijdingskaravaan een aantal plekken in de stad aan doen. De karavaan gaat van noord naar zuid en van oost naar west. In de openbare ruimte worden met buurtbewoners maaltijden georganiseerd. Iedereen is welkom om aan te schuiven. Met een inhoudelijk programma wordt op een laagdrempelige manier historische en hedendaagse beelden en verhalen gedeeld met als thema vrijheid.
2. Basisscholen en het voortgezet onderwijs in Amersfoort ontvangen begin 2020 lesmateriaal met het Amersfoortse verhaal van de bevrijding i.r.t. de gebeurtenissen van WOII. Er wordt aansluiting gezocht bij de st. Nationale Onderwijsweek die in 2020 plaatsvindt in Amersfoort.
Het is belangrijk dat op de Amersfoortse scholen het gesprek op gang wordt gebracht over de betekenis van de Tweede Wereldoorlog, de bevrijding en vrijheid voor nu en voor de toekomst;
3. Een theatrale voorstelling over de bevrijding met extra aandacht voor Amersfoort (openlucht en gratis toegankelijk).
4. Een interactieve experience in het Eemhuis met het verhaal van de bevrijding van Amersfoort.

Uitkomst onderzoek naar het bevrijdingsfestival

In de onderzoeksgesprekken (door gemeente met externe partijen) over het bevrijdingsfestival was de rode draad telkens dat een bevrijdingsfestival wordt geassocieerd met jongeren en muziek. Hierbij werd aangegeven dat Amersfoort niet zou moeten willen wedijveren met de grote Nationale Bevrijdingsfestivals in de grote steden zoals Utrecht, Zwolle, Almere en Amsterdam aangezien de concurrentie te groot is. Het budget van de Nationale Bevrijdingsfestivals, en daardoor de programmering en de communicatie is dusdanig dat het lastig wordt voor Amersfoort hier mee te concurreren.

Kansen in Amersfoort - cultureel Jongerenfestival en Koningsdag 2020

Binnen het onderzoek naar een bevrijdingsfestival is door meerdere partijen wel geconstateerd dat het in Amersfoort ontbreekt aan een evenement voor de doelgroep jongeren (16-25 jaar). Tijdens Koningsnacht 2019 bleek een georganiseerd jongerenfestival een gat te vullen in het culturele aanbod van Amersfoort. In het kader van het cultuurplan is er bovendien de behoefte een extra impuls voor jongeren te creëren.

Het college is daarom voornemens een eenmalig cultureel Jongerenfestival tijdens koningsnacht te organiseren. De organisatie zal in handen zijn van een partij in de stad. Daarbij dienen zij de verbinding te leggen met minimaal vijf Amersfoortse partijen in geest van 'Wij Amersfoort'. Diversiteit en inclusiviteit zijn daarbij belangrijke componenten. Daarnaast wordt het feit dat het jaar 2020 staat in het teken van '75 jaar Vrijheid' meegegeven als inspiratiebron bij de invulling van het programma.

Met de organisatie van Koningsnacht 2020 specifiek gericht op jongeren en daarnaast een groots opgezet evenement rondom '75 jaar Vrijheid' is er in 2020 in Amersfoort een gevarieerd programma voor verschillende doelgroepen, waarbij herdenken en vieren centraal staan.

Organisatie en verantwoordelijkheden '75 jaar Vrijheid'

Stuurgroep

Bij de organisatie van '75 jaar Vrijheid' zijn veel partijen betrokken. Iedere partij opereert hierbij vanuit zijn eigen achtergrond. Het is belangrijk om de activiteiten op elkaar af te stemmen, dubblures te voorkomen en gezamenlijk een zo breed mogelijk programma te realiseren. Wij hebben daarom een stuurgroep in het leven geroepen, waar op hoofdlijnen afstemming plaatsvindt.

De stuurgroep is samengesteld met vertegenwoordigers van Archief Eemland, Amersfoort in C, Nationaal Monument Kamp Amersfoort, Museum Flehite en gemeente Amersfoort.

Projectteam

Er is een projectteam samengesteld. Het team neemt de productie van een aantal deelprojecten op zich en bereidt de stuurgroep vergaderingen voor. Ook verzorgen zij de communicatie en de aanvragen voor financiële bijdrage bij externe fondsen en partijen.

Externe partijen

Veel externe partijen organiseren activiteiten. Elke organisatie is zelf verantwoordelijk voor de inhoud en uitvoering van de voorgenomen activiteit. Om organisaties te helpen e.e.a. te kunnen uitvoeren biedt de gemeente Amersfoort de mogelijkheid een kleine bijdrage aan te vragen, de cofinanciering mag bestaan uit vrijwillige arbeid. Aanvragen kunnen worden gedaan bij de stuurgroep, die mandaat heeft voor besluitvorming en toekenning van de bedragen.

Financiën

De gemeente Amersfoort heeft een bedrag van €75.000 ter beschikking gesteld om de kosten van het project '75 jaar Vrijheid' te dekken. De provincie Utrecht draagt €35.000 bij. Voor de volledige dekking van de grote stadsbrede projecten zal het projectteam aanvullende middelen aanvragen bij het V-fonds en het Mondriaanfonds.

Communicatie

De gemeente Amersfoort biedt naast de coördinatie ook de gelegenheid voor (centrale) communicatie. De gemeente zal een communicatieplan maken met aandacht voor online en offline. De middelen zijn gericht op voorlichting over de gebeurtenissen in Amersfoort rondom de bevrijding (in de context van WOII) en op bekendheid van alle activiteiten.

Communicatieboodschap

Het college biedt in 2019 en 2020 veel ruimte voor activiteiten en aandacht rondom 75 jaar bevrijding. In samenwerking met vele culturele, maatschappelijke en erfgoedorganisaties wordt stilgestaan bij historische gebeurtenissen en hoe dit vele mensenlevens heeft geraakt. Daarnaast viert de stad de vrijheid waarin Amersfoorters samen kunnen bouwen aan hun stad, nu en in de toekomst. Het programma '75 jaar Vrijheid' is in voorbereiding. Op 17 oktober is een eerste startbijeenkomst voor geïnteresseerden. Aanvullend op '75 jaar Vrijheid' zal tijdens koningsnacht een nieuw cultureel festival, specifiek voor jongeren, worden georganiseerd.

Vervolgstappen

Hieronder de globale planning en beschrijving van de verschillende fases waarin het project is opgedeeld.

Ideeën ophalen & voorbereiding -> augustus - oktober 2019

In deze fase zijn plannen voor activiteiten opgehaald en is gewerkt aan het projectplan. Bovendien is gezocht naar dekking. Op 17 oktober organiseert het projectteam een startbijeenkomst op het stadhuis, waarbij iedereen welkom is die iets wil organiseren in het kader van 75 jaar Vrijheid. De raad is ook uitgenodigd voor deze bijeenkomst.

Verdere uitwerking projecten -> oktober - november 2019

In deze fase wordt een communicatieplan uitgewerkt. De stadsbrede projecten worden uitgewerkt en er wordt gezocht naar externe fondsen om extra dekking te vinden voor de grotere projecten.

Programma najaar 2019 - najaar 2020

Activiteiten in het kader van '75 jaar Vrijheid' vinden nu al plaats. In heel Amersfoort en daarbuiten organiseren tal van partijen diverse herdenkingen, vieringen en tentoonstellingen. In aanloop naar Bevrijdingsdag zullen de maanden april en mei 2020 voornamelijk in het teken staan van herdenken en vieren van de vrijheid.

Evaluatie - begin 2021

In het begin van 2021 vindt een evaluatie plaats.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Amersfoort,

de secretaris,

de burgemeester,

